

SUISTOKAUPUNKIVISIO

Lähtökohtia suistokaupunkivision laatimiselle

25.4.2018

Sisälllys

1 Johdanto – mikä suistokaupunkivisio	3
2 Oulujoen suisto kaupungin historiassa	4
3. Suunnittelutilanne ja kehittämistoimenpiteet.....	5
Yleiskaava	5
Asemakaava.....	5
Muut suunnitelmat ja selvitykset	6
Viime vuosien kehittämistoimenpiteet	6
4. Suistokaupunkivisio lähtökohtia.....	7
4.1 Virkistävä suistokaupunki	7
Kevyen liikenteen reitit.....	7
Veneily, venesatamat ja -väylät	7
Uimarannat	10
Kalastus	10
Palvelut ja tapahtumapaikat.....	10
4.2 Arvokas suistokaupunki	11
Rakennettu kulttuuriympäristö	11
Maisema.....	13
Luonnonympäristö.....	15
4.3 Uudistuva suistokaupunki	17
Maankohoamisen ja sedimentoitumisen vaikutukset suistoalueeseen....	17
Rantojen monipuolinen käyttö ja luonne	18
Uudet potentiaaliset kaupunkikehittämisen alueet.....	20

Raportin kuvat, ellei toisin mainita: Oulun kaupunki, viistoilmakuvat Lentokuva Vallas Oy/Oulun kaupunki

1 Johdanto – mikä suistokaupunkivisio

Oulujoen suisto on maisemallisesti, toiminnallisesti ja kaupunkirakenteellisesti erityinen osa Oulun kaupunkia. Kaupungin yli 400 vuotisen historian aikana suistoalue on muuttunut merkittävästi niin maankohoamisen kuin kaupungin rakentamisen seurauksena.

Yhdyskuntalautakunta päätti suistokaupunkivision käynnistämisestä 17.10.2017. Suistokaupunkivisio on yksi kaupunginvaltuuston 3.4.2017 hyväksymän Oulun keskustavision toimenpide. Suistokaupunkivisiossa tarkastellaan Oulujoen keskeistä suistoaluetta. Suunnittelualue muodostuu Koski-keskuksen, Hartaanselän ja Rommakonselän alueista saarineen ja rantoineen. Lisäksi visiotyössä tarkastellaan Tuiran ja Hietasaaren rantavyöhykettä.

Suistokaupunkivisio on luonteeltaan strateginen ja yleispiirteinen suunnitelma, joka ohjaa periaatteillaan yksityiskohtaisempaa asemakaavoitusta ja muuta suunnittelua. Suistokaupunkivisio ei ole maankäyttö- ja rakennuslain mukainen suunnitelma, eikä sillä ole oikeusvaikutuksia.

Suistokaupunkivisiossa käsitellään suistoa kolmen eri sisältöalueen kautta, joita ovat: 1. virkistävä suistokaupunki, 2. arvokas suistokaupunki ja 3. uudistuva suistokaupunki.

Tähän suistokaupunkivision lähtökohtaraporttiin on koottu suiston toiminnallisuuteen, palveluihin ja kaupunkikehittämiseen liittyviä lähtökohtia. Raportti toimii suistokaupunkivision osallistumisen, keskustelujen ja vuoropuhelun taustatietona.

2 Oulujoen suisto kaupungin historiassa

Oulun kaupunki on syntynyt Oulujoen suistoon, meren ja joen yhtymäkohtaan. Jo 1500-luvulla Pokkitörmän kupeessa sijaitsi Oulun satama rantaittoineen. Vuosisadan lopussa Oulun linnaa alettiin rakentaa Linnansaarelle ja vuonna 1605 kuningas Kaarle IX määräsi kaupungin perustettavaksi ”mantereelle vastapäätä linnaa” vanhalle kauppapaikalle. Vuosisatojen ajan vesireiitit mahdollistivat kaupungin kasvun ja kehittymisen.

1600-luvulla suistoalue oli laajasti vesipintainen. Suurin saari oli Hietasaari, joka jakautui useaan osaan. Pikisaarella oli laivanrakennusta, tervankäsittelyä ja varastoaittoja. Myöhemmin se maankokoamisen myötä kasvoi yhteen Korkeasaaren kanssa, jossa oli sijainnut mm. sahaustoimintaa.

Suuret kaupunkipalot koettelivat Oulua 1600- ja 1800-luvuilla. Palojen jälkeen kaupunki rakennettiin ruutukaavaan. Ensimmäiset sillat Merikosken yli rakennettiin 1800-luvun lopulla, samoin kuin Rautasilta Pohjanmaan radan yhteydessä. Satama siirtyi Hahtiperältä Toppilansalmeen 1700-luvulla.

Maankohoamisen lisäksi suistoa ovat muuttaneet voimakkaasti mittavat rakentamishankkeet. Ennen voimalaitoksen rakentamista Merikoskessa oli lohivatoja sekä tervaveneiden vetoväylä. Merikosken voimalaitos, kanava ja Toivoniemen asuinalue toteutettiin Alvar Aallon suunnitelmien pohjalta 1940-luvulla. Kanavan rakentamisessa syntynyt maamassa käytettiin Toivoniemen ja Raatinsaaren laajentamiseen. Raattiin rakennettiin urheilukenttä ja katsomo 1950-luvun alussa.

Uusi monumentaalikeskus rakennettiin torinrantaan 1960-luvun arkkitehtuurikilpailun pohjalta. Kirjasto ja teatteri valmistuivat 1970- ja 1980-luvuilla. Uusinta kerrostumaa edustavat vuosituhannen vaihteessa toteutetut Meritullin ja Kiikelin asuinalueet. Samalla rakennettiin Kiikelin suosittu puistoalue sekä vierasvenesatama.

*Oulun kartta 1802, P. Nymanssonin kokoelma.
Oulujoen suistoa 1961, Suomen Ilmakuva Oy.*

3. Suunnittelutilanne ja kehittämistoimenpiteet

Yleiskaava

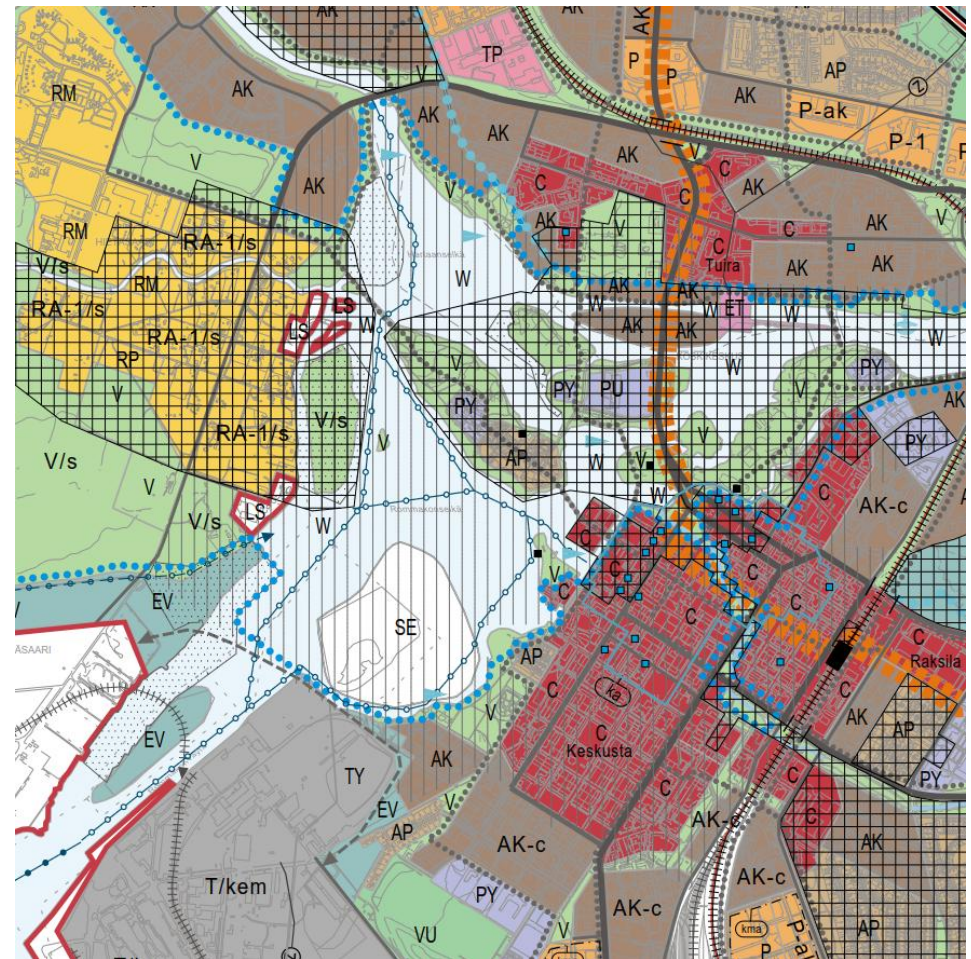
Suistokaupunkivision suunnittelualueella on voimassa kaupunginvaltuuston 18.4.2016 hyväksymä Uuden Oulun yleiskaava. Uuden Oulun yleiskaavassa suunnittelualueesta suurin rakentamattomista alueista osa on osoitettu vesi- (W) ja virkistysalueeksi (V, V/s). Rakennetut alueet on yleiskaavassa osoitettu keskustatoimintojen (C), asuinalueiksi (AK, AP) ja julkisten palvelujen alueiksi (PY, PU). Hietasaaren itäosa on yleiskaavassa osoitettu yhteisöjen käyttöön varatuksi loma-asuntojen alueeksi (RA).

Merkittävimmät tulevaisuuden maankäyttöä ohjaavat muutokset kohdistuvat Hartaanselän länsi- ja pohjoisosiin, joihin on osoitettu uusia kerrostalovaltaisia asuinalueita. Lisäksi Hevossaaren ympäristö on osoitettu selvitysalueeksi (SE), jonka maankäyttö ratkaistaan myöhemmin erillissuunnitelmillä.

Yleiskaavassa on osoitettu myös suistoalueen luonto- ja kulttuuriympäristöön liittyviä arvokkaita alueita, jotka on esitelty tarkemmin kohdassa 4.3. Yleiskaavassa on osoitettu myös Oulujoen suiston kaupunkipuiston rajaus ja merkintä, joka kuvaa kaupungin tavoitetilaa suistoalueen erityisten maisema-, luonto-, historia-, kaupunkikuva- ja virkistysarvojen hoitamisesta, säilyttämisestä ja edistämisestä.

Asemakaava

Suistokaupunkivision suunnittelualue on suurelta osalta asemakaavoitettu. Alueen voimassa olevat asemakaavat on laadittu pitkän ajanjakson kuluessa aina 1950-luvulta 2010-luvulle saakka. Rakennettujen alueiden osalta asemakaavat ovat suurelta osin toteutuneet. Merkittävimpiä toteutumattomia asemakaava-alueita ovat Vänmanninsaaren länsiosa teatterin ja kirjaston vieressä. Parhailtaan suunnittelualueella on vireillä neljä asemakaavan muutosta.

Ote Uuden Oulun yleiskaavasta, kaavakartta 2.

Muut suunnitelmat ja selvitykset

Oulun keskustavisio 2040 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 3.4.2017. Keskustavisiassa määriteltiin suistokaupungin näkökulmasta kehittämisperiaatteita erityisesti keskustan ranta-alueita koskien. Kehittämisperiaatteiden mukaisesti keskustan rantavyöhyke muodostaa leveydeltään ja toteutavaltaan vaihtelevan, kiinnostavan ja yllättävän rantapuistojen ketjun, johon liittyy erilaisia rakennettuja ympäristöjä. Veden ääreen pääsyä helpotetaan ja näkymiä suistoalueelle lisätään.

Lisäksi keskustavisiassa tuotiin esille Rommakonselän alueen tulevaisuuden tarkastelu. Ilman toimenpiteitä vesipeilit menetetään ja toisaalta Rommakonselän saaret ja kohoavat uudet rannat mahdollistaisivat uuden suistokaupunginosan kehittämisen.

Viime vuosien kehittämistoimenpiteet

Suistokaupunkivision suunnittelualueelle on viimeisten vuosien aikana suunniteltu ja toteutettu useita erilaisia kunnostus- ja uudistushankkeita, joista merkittävimpiä ovat olleet:

- Hollihaan puiston uudistaminen
- Kuusisaaren tapahtumapuisto
- Valaistushankkeet mm. Pikisaaren ympäristön siltoja koskien.
- Hollihaan venesataman uudistaminen

Lisäksi parhaillaan on käynnissä seuraavia hankkeita:

- Hupisaarten puiston purojen kalataloudelliset kunnostukset (2017-2018)
- Hupisaarten kesäteatterin uudistaminen (2018)
- Oulujoen suiston vesiväylien ruoppaaminen ja Toppilansalmen paikallisedväylän perustaminen (2018 -)

4. Suistokaupunkivision lähtökohtia

4.1. Virkistävä suistokaupunki

Oulujoen suistoalue on virkistyskeidas keskellä kaupunkia. Suistokaupungin alueella kulkevat kevyen liikenteen reitit, virkistysalueet, vesistöt, puistot eri toimintoinen ja liikuntapalvelut palvelevat kaikkia oululaisia.

Suiston alue on erinomaisesti saavutettavissa. Vuoden 2017 alussa suistokaupunkivision suunnittelualueella asui noin 2700 asukasta, mutta jo 500 metrin etäisyysvyöhyke mukaan lukien asukasmäärä nousee 22 000 asukkaaseen. Kilometrin etäisyydellä suunnittelualueen rajauksesta asuu 37 000 asukasta ja kahden kilometrin etäisyydellä 55 000 asukasta.

Kevyen liikenteen reitit

Suiston merkittävimmät kävelyyn, pyöräilyyn ja muuhun virkistykseen käytettävät reitit muodostuvat kattavasta kevyen liikenteen verkostosta. Näitä reittejä täydentävät päällystämättömät ulkoilureitit mm. Hupisaarilla, Pikisaarella ja Kuusisaarella. Suiston rantoja noudattelevat reitit muodostavat virkistyskäytössä lenkkeilyyn, pyöräilyyn ja esimerkiksi rullaluisteluun luontevia ja erimittaisia ympyrälenkkejä.

Oulun merkittävimmät pyöräily-yhteydet on esitetty Oulun seudun pyöräilyn pääreititsuunnitelmassa. Suistoalueen läpi kulkee myös pyöräilyn pääreittejä keskustasta pohjoiseen sekä Raatin ja Kuusisaaren kautta että patosiltaa pitkin ja reitti keskustasta Pikisaaren kautta Hietasaareen.

Veneily, venesatamat ja -väylät

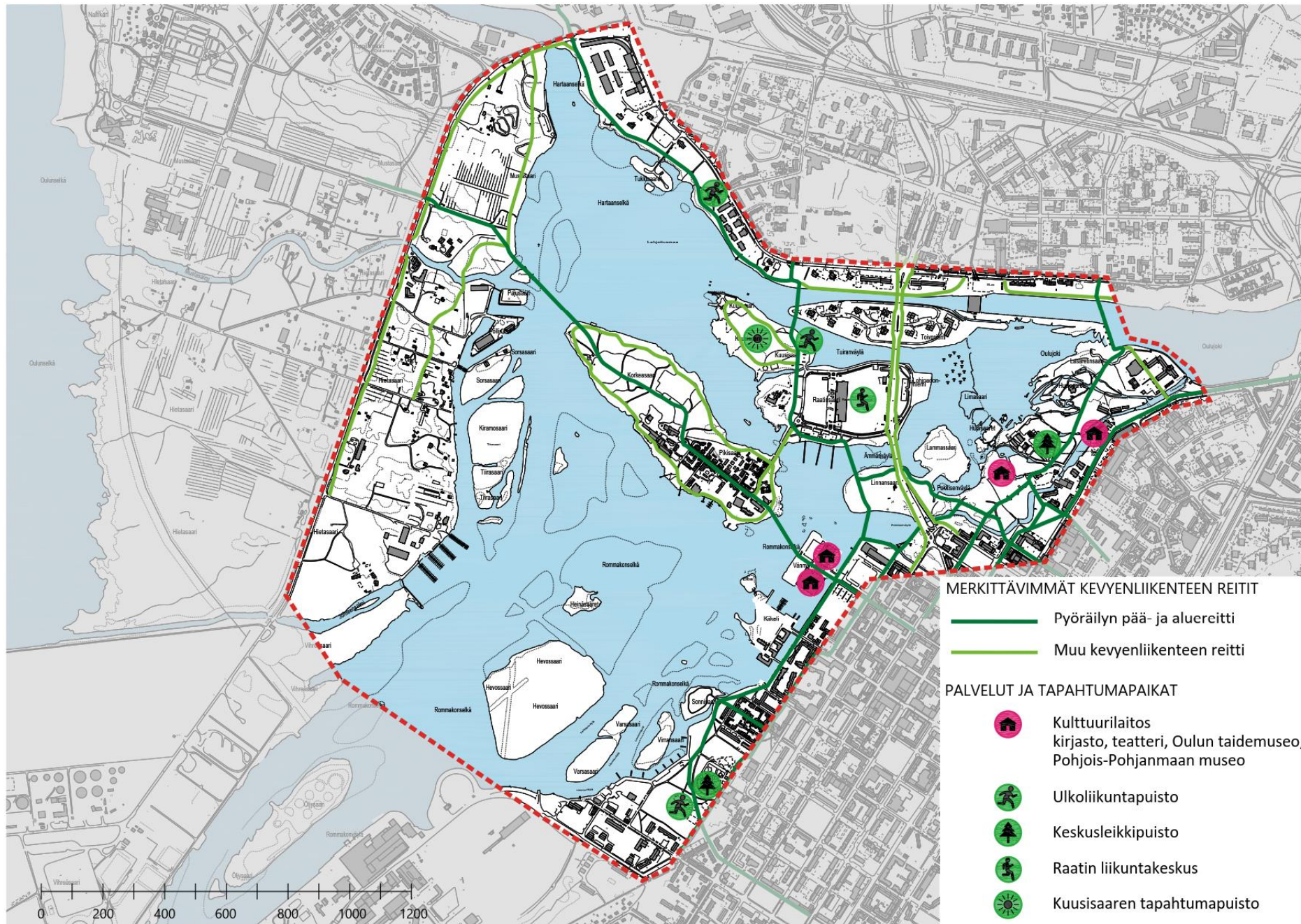
Oulujoen suiston alue on suosittu alue pienveneilyyn ja se muodostaa myös suojaisen reitin kaupungin keskustasta ja sen venesatamista merialueelle. Suistoalue on merkittävä myös Oulussa vierailijoiden veneilijöille, koska kaupungin vierasvenesatamat ovat suiston alueella.

Suistokaupunkivision suunnittelualueella on useita kaupungin ylläpitämiä venesatamia ja -väyläitä veneilyn tarpeisiin. Suistoalueen pohjoisosassa Hartaanselän ranta-alueilla on Vaakunakylän venesatama sekä Varikonrannan ja Tervaporvarinpuiston veneväylät. Suiston Rommakonselän ranta-alueilla sijaitsevat Hollihaan venesatama sekä Meritullin vierassatama. Lisäksi Raatin etelärannalla on venesatama. Kokonaisuudessa suiston alueella on yhteensä noin 530 laituri- ja rantapaikkaa.

Hietasaaren itärannalla sijaitsee oululaisten veneilyseurojen laituri- ja telakointipaikkoja. Kansankentäntien päässä on Oulun Purjehdusseuran ja Oulun Merenkävijöiden telakkasäätiön veneilykeskus. Pohjoisempaan Pöllisaaressa on vastaavasti Oulun Työväen Pursiseuran satama. Molemmissa on myös paikkoja vierasveneille.

Suiston alueella on myös monipuolinen kaupungin ylläpitämä veneväylästä. Kaupunki ylläpitää veneväylien kuntoa ruoppauksin.

Veneilyn lisäksi suiston alue soveltuu muuhun vesiurheiluun, kuten melontaan tai sup-lautailuun. Linnasaaren edustalla on toiminut kesäisin wakeboard-rata vuodesta 2014 alkaen.

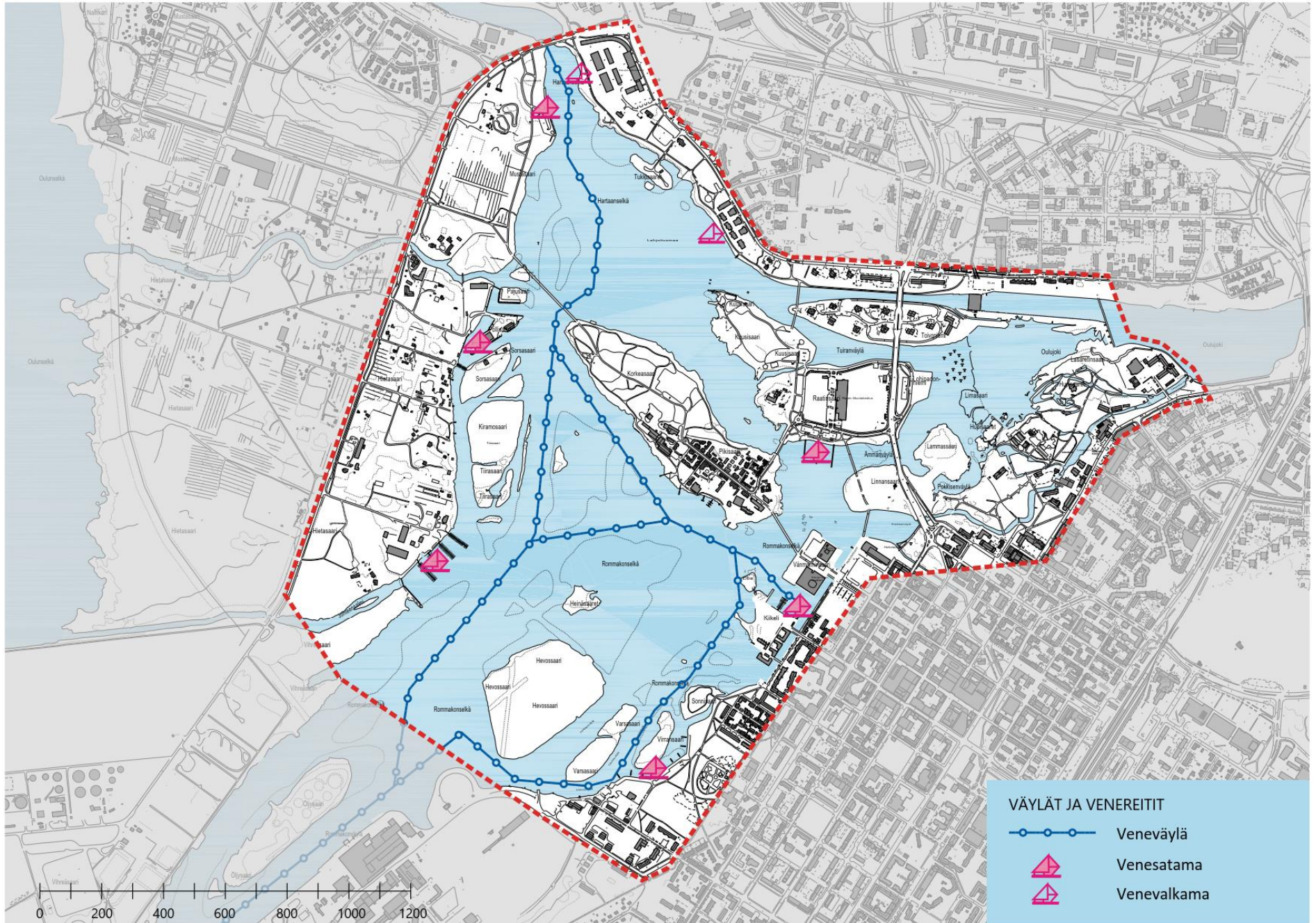

MERKITTÄVIMMÄT KEVYENLIIKENTEN REITIT

- Pyöräilyn pää- ja alureitti
- Muu kevyenliikenteen reitti

PALVELUT JA TAPAHTUMAPIIKAT

- Kulttuurilaitos
kirjasto, teatteri, Oulun taidemuseo,
Pohjois-Pohjanmaan museo
- Ulkoliikuntapuisto
- Keskusleikkipuisto
- Raatin liikuntakeskus
- Kuusisaaren tapahtumapuisto

Uimarannat

Suiston alueella ei ole tällä hetkellä yhtään virallista uimarantaa, mutta Kuusisaaren tapahtumapuiston yhteyteen on suunniteltu toteuttavaksi uimaranta. Uimarannan perustamiseen liittyvä luvat ruoppaamiseen ja ruoppausmassojen läjittämiseen on myönnetty syksyllä 2017.

Virallisten uimarantojen lisäksi suiston alueella on useita vakiintuneita uimapajkoja mm. Kiikelin- ja Pikisaassa.

Kalastus

Oulujoen suistoalue tarjoaa hienoja virkistyskalastusmahdollisuuksia aivan kaupungin ytimessä. Suiston tärkein kalastusalue on Hartaanselkä, joka mahdollistaa monipuolisen kalastuksen niin onkimalla, pilkkimällä, uistelemalla, lippoamalla kuin rannalta heittämälläkin. Lisäksi alueella on sallittu katiska- ja koukkupyynti. Kalastusmuodoista alueen erikoisuus on lippoaminen, jonka avulla saadaan kerättyä myös siikaistutuksiin tarvittava mäti.

Hartaanselän tärkeimpiä saaliskaloja ovat siika, taimen, kuha, lohi, ahven ja hauki. Vaelluskalakannat perustuvat alueelle pääosin velvoiteistutuksiin. Oulujoen kalakantojen luonnonmukaista lisääntymistä on tuettu 2003 rakennetulla Merikosken kalatiellä ja parhaillaan tehtävillä Hupisaarten purojen kunnostuksilla.

Suiston vesialueet ovat kaupungin omistuksessa ja kaupunki vastaa alueiden kalastuslupien myynnistä.

Palvelut ja tapahtumapaikat

Suistokaupunkivision suunnittelualueella sijaitsee oululaisia, Oulun seudun asukkaita ja matkailijoita palvelevia vapaa-ajan, liikunnan ja kulttuuriin pal-

velukeskuksia. Suistoalue mahdollistaa myös merkittävimpien ulkoilmatapahtumien järjestämisen Oulussa.

Torialue on koko Oulun keskeisimpiä julkisia tiloja Vänmanninsaarella sijaitsevien kirjaston ja teatterin ansiosta. Torialue on perinteinen kaupan ja kohtaamisten keskus ja se toimii tärkeänä tapahtumapaikkana.

Raatin saarella sijaitseva liikuntakeskus on tärkeä osa oululaista urheilua ja liikuntaa. Stadion toimii suurempien kilpailu- ja ottelutapahtumien näyttämönä ja stadion yhteydessä olevat harjoituskentät, uimahalli ja kuntosali laajentavat liikuntakeskuksen palveluita ja käyttäjäkuntaa. Kuntoilumahdollisuuksia suiston alueella on myös kolmessa ulkokuntoilupuistossa, jotka sijaitsevat Kuusisaarella, Tervaporvarinpuistossa ja Hollihaassa.

Kuusisaaren puistoalue on tunnettu tapahtumistaan ja uudistettu puisto mahdollistaa infrastruktuuriltaan tapahtumien järjestämisen. Suurissa tapahtumissa, kuten Ostock -musiikkifestivaalilla, tapahtuma-alue laajenee myös Raatiinsaareen.

Hupisaaret ovat Oulun perinteisin ja arvokkain puistokokonaisuus. Alueen kävelytiet, ympäristö ja historia muodostavat saarista monipuolisen viher- ja virkistysalueen. Alueella sijaitsevat keskusleikkipuisto, kulttuuripalvelut (Pohjois-Pohjanmaan museo, Oulun taidemuseo) ja kesäteatteri vahvistavat puiston roolia merkittävänä virkistyskokonaisuutena.

Myös Hollihaan puisto on uudistettu viimeisten vuosien aikana. Uudistettussa puistossa on keskusleikki- ja liikennepuiston lisäksi liikunnallista toimintaa mm. skeitti-, parkour- ja kuntoilupuistoissa.

4.2. Arvokas suistokaupunki

Rakennettu kulttuuriympäristö

Oulujoen suisto sisältää Oulun arvokkaimpia rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi on arvioitu mm. Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus, Oulun rantakorttelien julkinen kaupunkitila, Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset, Hietasaaren huvila-alue sekä Kaupunginojan varren puistovyöhyke.

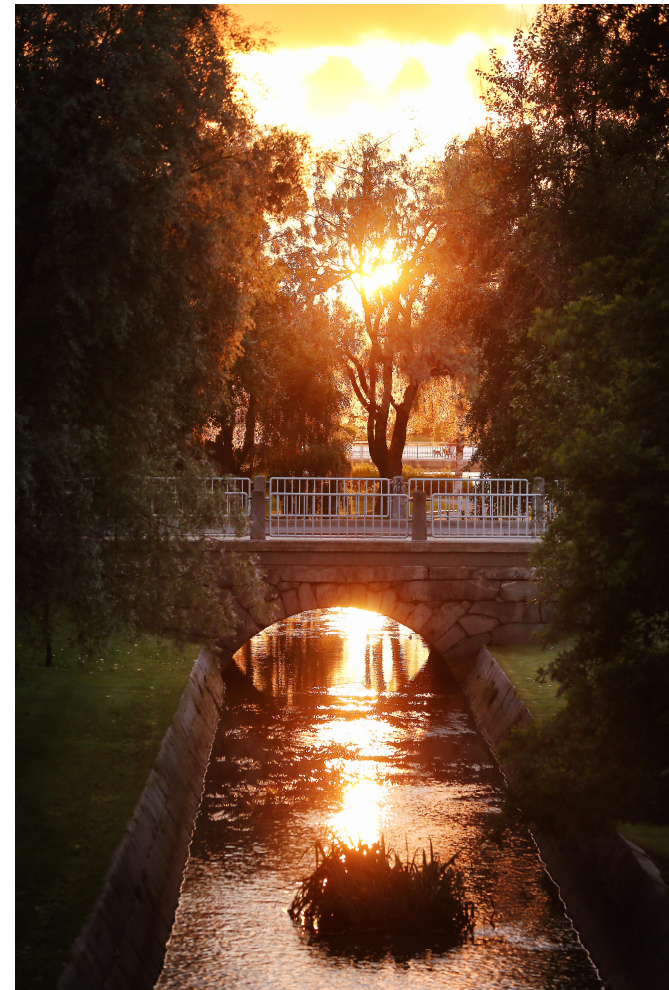
Oulujoen suistoalueella Linnasaarella olevat Oulun linnan vallitukset ovat jokisuun vanhinta rakennettua kerrostumaa. Pikisaarella on teollisen historian rakennuskantaa, luotsien ja teollisuustyöntekijöiden asuinrakennuksia sekä mm. Pikiruukin jäänteitä. Hietasaaren vanha rakennuskanta on pääosin 1800- ja 1900-luvun taitteesta, ja on merkittävä esimerkki kaupunkien huvilakulttuurista. Hupisaaret muodostuvat useasta kapeiden vesiuomien toisistaan erottamasta saaresta ja ovat olleet virkistyskäytössä 1800-luvun lopulta lähtien. Puistoalueeseen liittyvällä Lasaretinsaarella on vanhoja teollisuus- ja sairaalarakennuksia.

Suistoalueen maisemaa hallitsee Koskikeskus, joka on syntynyt Bertel Strömmerin suunnitteleman Merikosken voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä 1940-luvulla. Voimalaitos ja sen lamellirakenteinen patorakenne ovat maisemassa erittäin vaikuttavia. Koskikeskukseen kuuluvat voimalaitoksen kanavat sekä Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan toteutetut Toivoniemi ja Raatti.

Kaupunginojan varren puistovyöhyke syntyi kaupunkipalon jälkeen 1824 laaditun empireasemakaavan mukaisesti. Avoimella Oulujoen haaraa reunustavalla puistovyöhykkeellä pyrittiin turvaamaan puukaupungin paloturvallisuutta. Puisto ja ruutukaavaa halkova vesiaihe ovat merkittävä kaupun-

kuvallinen elementti, joka tarjoaa näkymiä puistoa reunustaviin arvorakennuksiin ja taideteoksiin.

Rantakortteleiden kokonaisuus pitää sisällään Ranta-, Oja- ja Hallituskadun 18870-80-lukujen arvorakennuksia sekä kauppatorin aitat ja kauppahallin. Uusimpana kerrostumana ovat 1960-luvun Marjatta ja Martti Jaatisen monumentaalikeskustasuunnitelman mukaan toteutetut modernin betoniarkkitehtuurin kohteet teatteri (1972) ja kirjasto (1981).

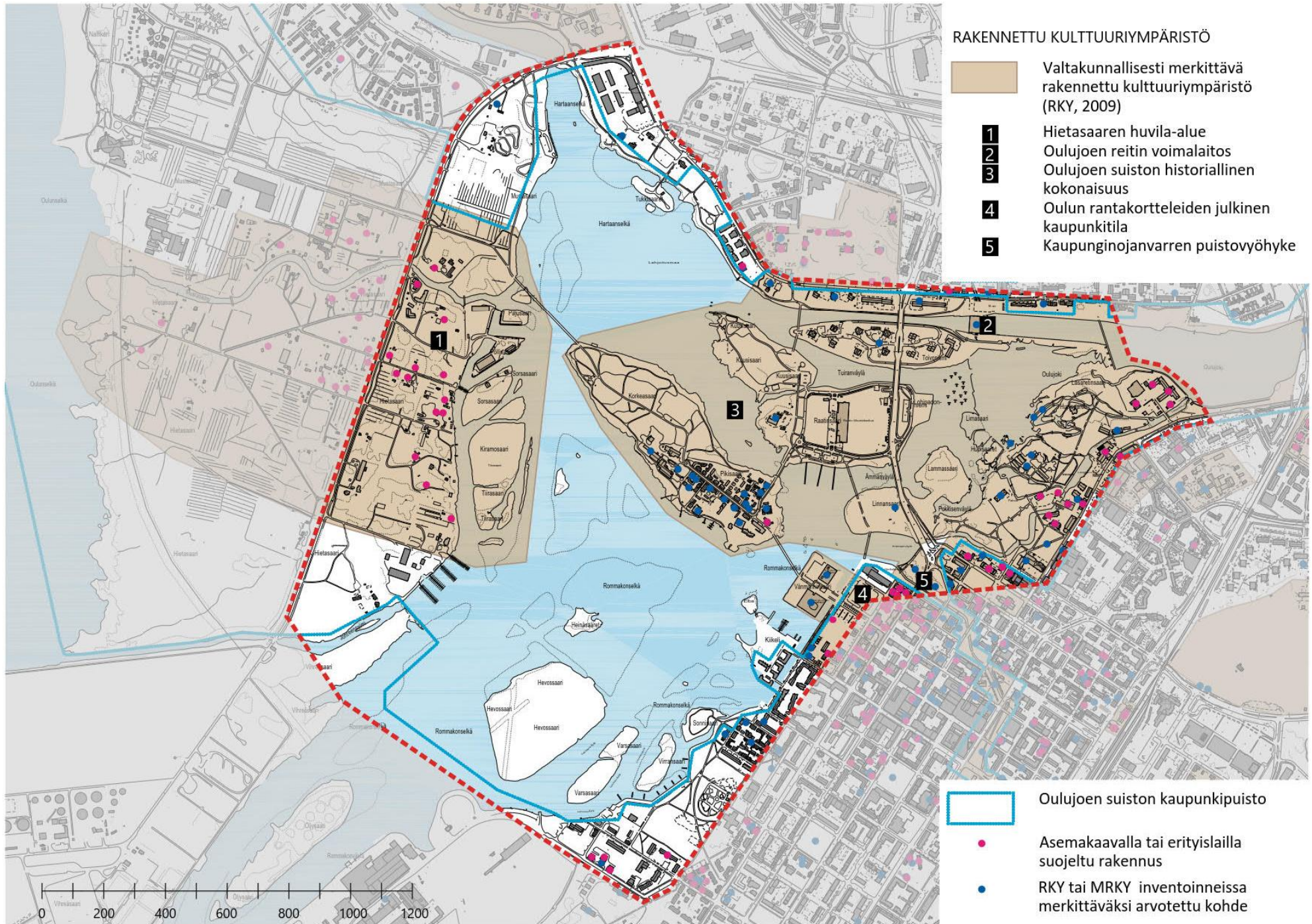

RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

- Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY, 2009)
- 1** Hietasaaren huvila-alue
- 2** Oulujoen reitin voimalaitos
- 3** Oulujoen suiston historiallinen kokonaisuus
- 4** Oulun rantakortteleiden julkinen kaupunkitila
- 5** Kaupunginojanvarren puistovyöhyke

 Oulujoen suiston kaupunkipuisto

- Asemakaavalla tai erityislailla suojeltu rakennus
- RKY tai MRKY inventoinneissa merkittäväksi arvioitu kohde

Maisema

Maisemarakenne

Oulunkin maisemarakenteen muodostumiseen on vaikuttanut voimakaimmin viimeisin jääkausi muovaten peruskallion pinnan mannerjäätikön liikkumisen ja sulamisen muokkaamaksi kuvioistoksi. Mannerjää on kerrostanut moreeneja selänneeksi, jonka reunalle Oulu on alkanut rakentua. Oulujokilaakso lävistää tämän selänteen ja veden virtaus on muokannut alavaa suistoa yhdessä maankohoamisen kanssa sellaiseksi kuin se nyt on.

Kaupunkialueella ihmisen vaikutus maisemaan on ollut vahva. Merikosken voimalaitos, sillat ja täyttömaat ja muu rakentaminen ovat osaltaan täydentäneet suiston ilmettä tuoden siihen kulttuurivaikutteisen kerroksen.

Suistoalue on maisemarakenteessa laaja maisemallinen solmukohta, *jossa Oulujoki vaihtuu mereksi*. Pieniä solmukohtia muodostuu suiston silloille, joissa vesipeili ja näkymät yhdistyvät. Merkittävimmiksi niistä on koettu Patosillan, Hietasaaren sillan ja Tuiraa ja Kuusisaarta yhdistävien siltojen kokonaisuudet. Lisäksi Mustasalmen ja Kaupunginojan suut muodostavat omat solmukohtansa ja hierarkkisenä pisteenä selvitysalueella sijaitsee

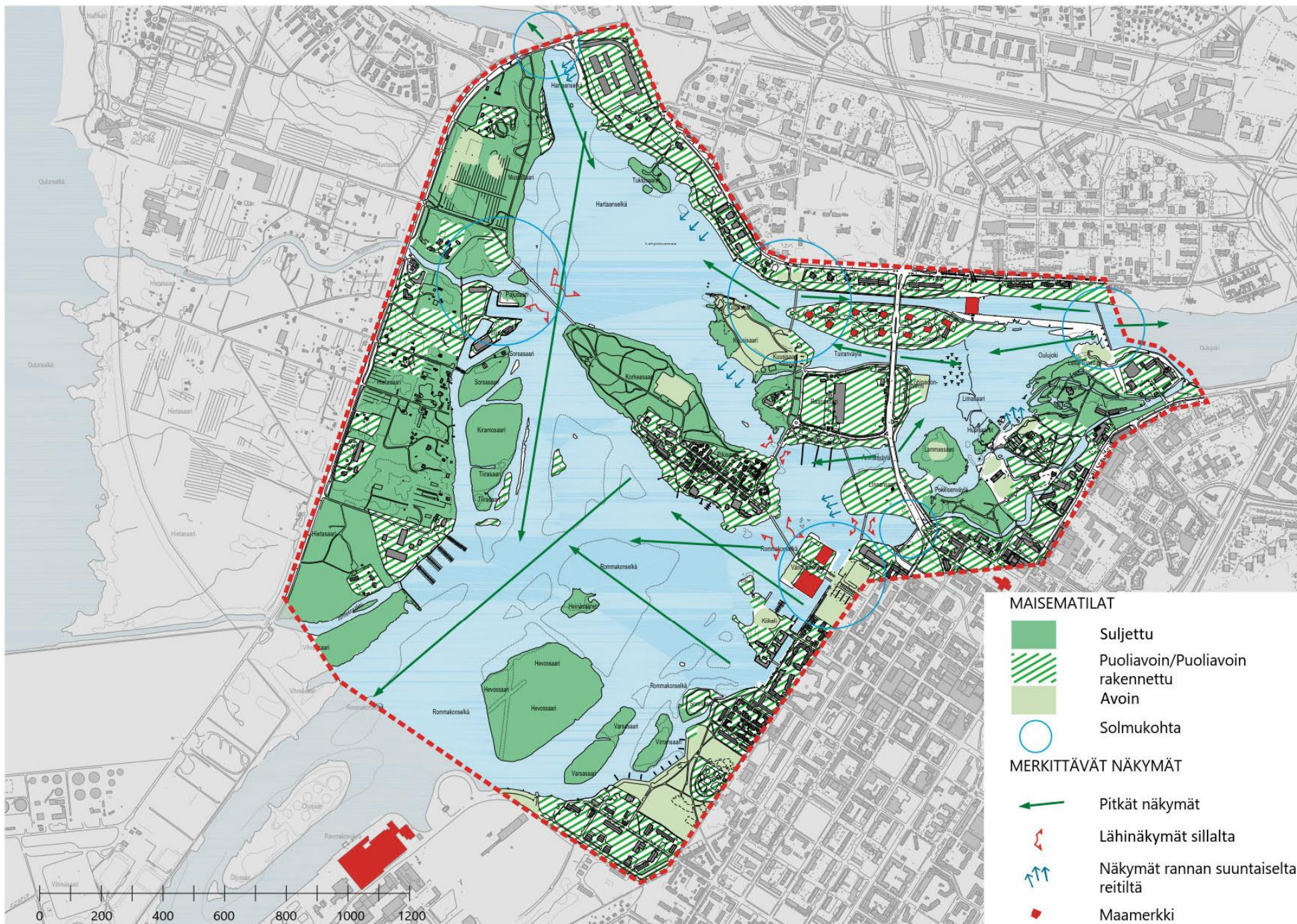
Vänmanninsaaren ja torinrannan kokonaisuus toiminnallisena ja monumentaalisenä keskuksena.

Maisemakuva

Suistoa hallitsee vahvasti vesi. Alueen tasaisuus ja avoin vesipinta mahdollistavat lukemattomat näkymät vastarannoille. Suistoalue itsessään on suljettu, joten näkymät ovat aina rajattuja. Pitkiä näkymiä muodostuu Hartaanselälle ja Rommakonselälle. Rajatummilla vesialueilla näkymät jäävät lyhyemmiksi, mm. Vänmanninsaaren ja Raatinsaaren välillä sekä Hupisaarten ja patorakenteiden rajaamalla alueella. Maamerkkeinä erottuvat kaupunkialueen Oulun tuomiokirkko sekä Nuottasaaren tehdasalue. Myös Toivoniemen kerrostalot näkyvät etäämmälle. Lähimaisemassa Merikosken voimalaitos ja Vänmanninsaaren rakennukset toimivat maamerkkeinä

Oulujoki suistoineen muodostaa Oulun viheralueverkoston sydämen. Suiston saaret, joille ei ole rakennettu siltoja, ovat vehreitä ja rakentamattomia ja maisemaltaan suljettuja. Avoimia alueita ovat lähinnä ihmisen vaikutuksesta rakennetut urheilu- ja liikunta-alueet ja muutamien puistojen nurmi-alueet. Asutus ja muu rakentaminen muodostavat puoliavointa tilaa. Puoliavointa tilaa on syntynyt myös Tuiran ja Pikisaaren eteläpuolen rannoille puuston vartuttua.

MAISEMATILAT

- Suljettu
- Puoliavoin/Puoliavoin rakennettu
- Avoin
- Solmukohta

MERKITTÄVÄT NÄKYMÄT

- Pitkät näkymät
- Lähinäkymät sillalta
- Näkymät rannan suuntaiselta reitiltä
- Maamerkki

Luonnonympäristö

Oulujoen suisto on luonnonympäristöltään monipuolinen kokonaisuus, josta on löydettävissä luonnontilaltaan ja luontoarvoiltaan hyvin erilaisia alueita. Oulujoen suiston alue eroaa luontotyypeiltään muusta Oulun seudusta. Maankohoaminen sekä alueen sijainti vähäsuolaisen meren ja jokiin kainalossa on luonut kasveille hedelmällisen kasvualustan, johon myös ihmisen toiminta on jättänyt jälkensä eri aikakausina.

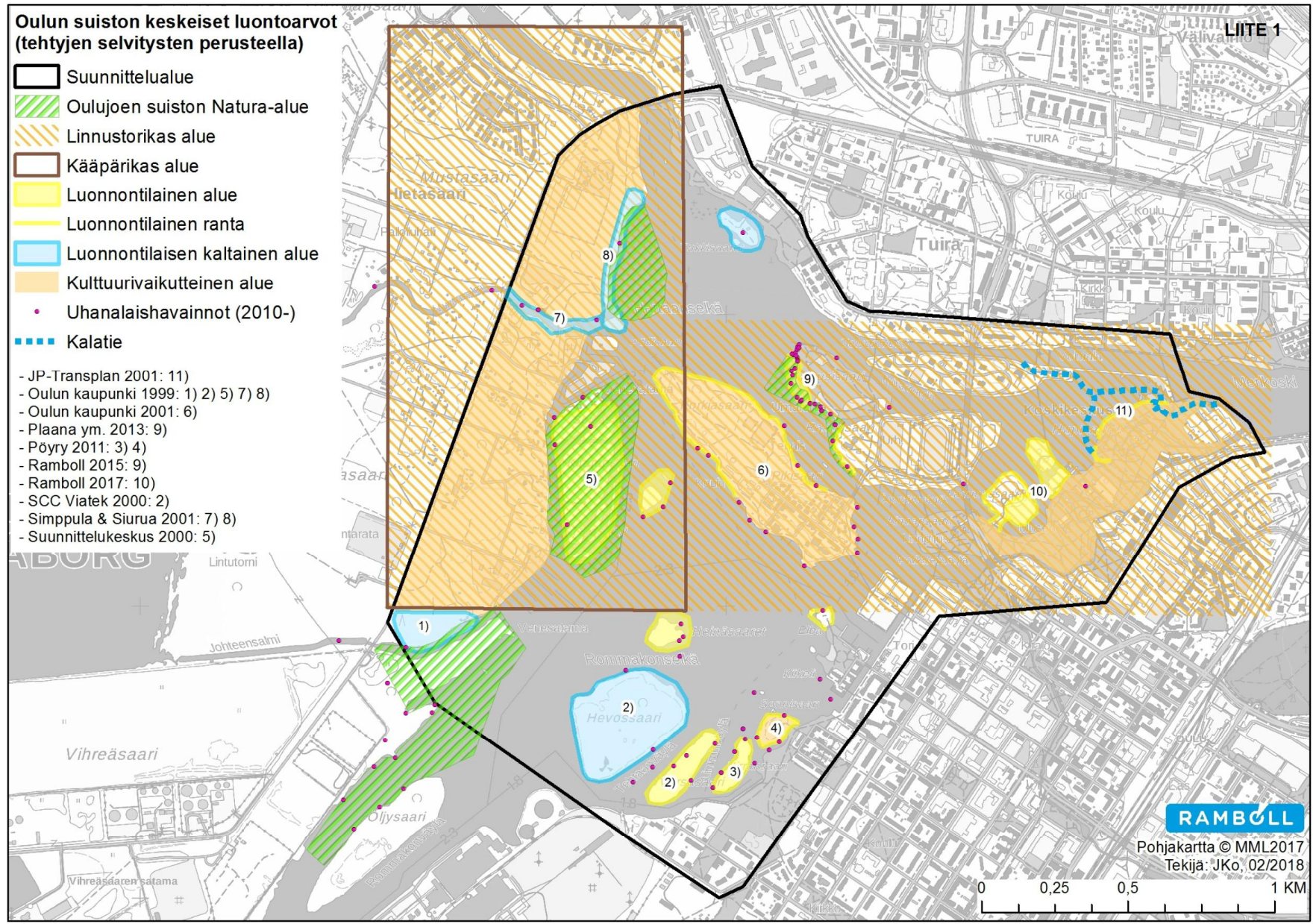
Luontoarvoiltaan merkittävimmät alueet sijaitsevat Hieta- ja Mustasaaren länsirannoilla, joissa myös suurin osa Oulujoen suiston Natura-alueet sijaitsevat. Natura-alueet kattavat noin 7 prosenttia suistoalueen pinta-alasta. Oulujoen suiston Natura-alue on yksi keskeisistä lietetattaren esiintymisalueista Suomessa. Lietetatar on luonnonsuojelulailta rauhoitettu ja EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV(b) mukainen laji.

Laji kasvaa matalassa vedessä tai märällä maalla ja sitä tavataan jokisuistojen liejuranhoilla. Oulujoen suiston alueella kasvia esiintyy myös Natura-alueiden ulkopuolella esimerkiksi Rommakonselän saarien edustoilla. Lietetattaren lisäksi suiston alueella kasvavista lajeista valtakunnallisesti uhanalaisimpia ovat upossarpio, paunikko ja sammakonleinikki.

Natura-alueiden lisäksi luontoarvoiltaan merkittävimpiä alueita ovat Hollihaan puiston edustan Virran-, Varsa- ja Sonnisaari, Korkiasaaren pohjoisosat sekä Hupisaarten ja Hevossaaren ranta-alueet.

Kasvillisuuden lisäksi erityisesti Hietasaaren itäosasta on tavattu runsaasti eri kääpälajeja. Linnustoltaan suistoalue ja saaret ovat runsaita ja monipuolisia.

LIITE 1

4.3. Uudistuva suistokaupunki

Suistokaupunkivision tarkoituksena on määritellä kehittämisperiaatteet, jotka ohjaavat suistoalueen tulevaisuutta ja sen suunnittelua. Uudistuvan suistokaupungin kokonaisuudessa tarkastellaan niitä teemoja, jotka merkitsevät suurimpia muutoksia suhteessa nykytilaan nähden. Se ei kuitenkaan tarkoita, että suistoaluetta ei kehitettäisi myös edellä esiteltyjen kokonaisuuksien osalta nykyisiin vahvuuksiin perustuen.

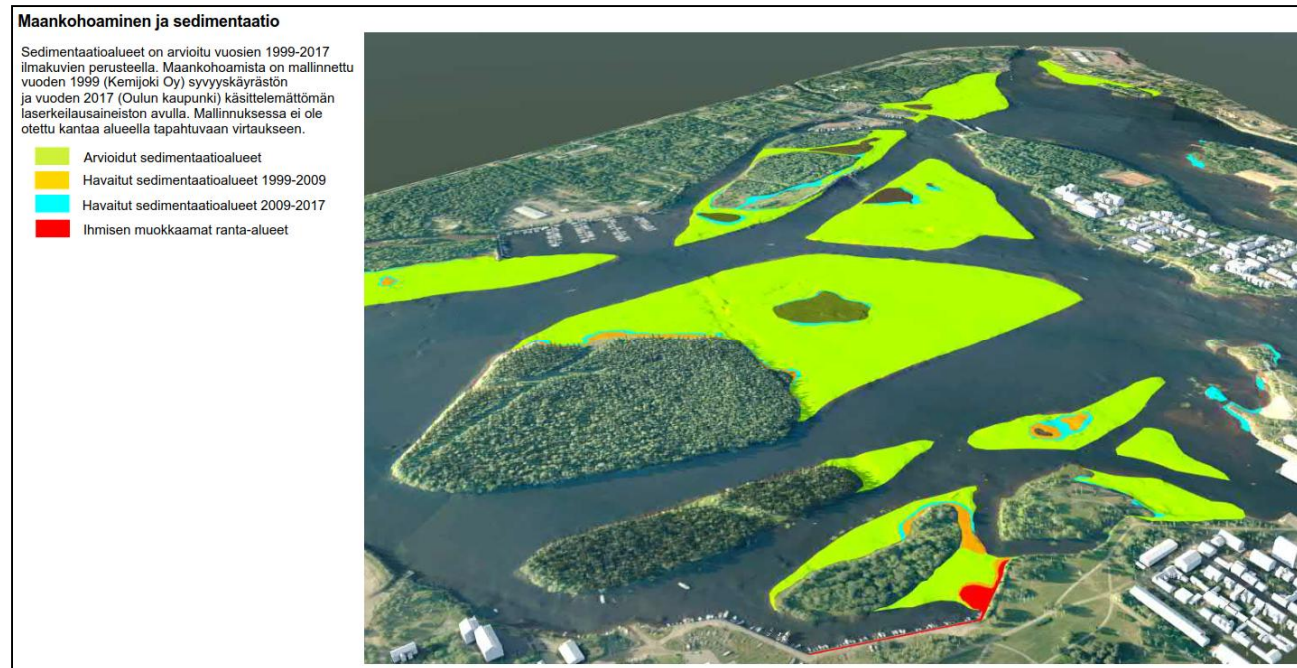
Maankohoamisen ja sedimentoitumisen vaikutukset suistoalueeseen

Oulujoen suisto muuttuu jatkossakin maankohoamisen seurauksena. Suistokaupunkivisiota varten laaditun selvityksen perusteella todellinen maankohoaminen tulisi olemaan vuoteen 2100 Oulujoen suistoalueella noin 24-30 cm. Arvioinnissa on otettu huomioon eri ilmastonmuutoskenaariot sekä

niiden vaikutukset merenpinnan nousuun. Kokonaisuutena tehdyn selvityksen mukaan maankohoaminen ja merivesipintojen muutosten voidaan olettaa olevan maltista Oulussa ilmastonmuutoksesta huolimatta.

Merivesipinnan muutokset vaikuttavat kuitenkin suuresti suiston vesipeilien säilymiseen. Merivedenpinnan ollessa alhaalla, yhä suuremmat osat matalista rannoista nousevat veden päälle. Maankohoamisen lisäksi kiintoaineksen sedimentoituminen nopeuttaa matalien alueiden nousemista.

Tehty selvitys osoittaa, että nykyisten kaltaisten yhtenäisten ja laajojen vesipeilien säilyttäminen Oulujoen suiston alueella edellyttää toimenpiteitä.

Rantojen monipuolinen käyttö ja luonne

Suiston ranta-alueet vaihtelevat ihmisen muokkaamista ja rakentamista rannoista luonnontilaisiin ja luonnontilaisen kaltaisiin rantoihin. Nykytilaansa ranta-alueet voidaan jakaa niiden luonteen mukaan kolmeen eri kategoriaan sen mukaan, kuinka vahvasti veden läsnäolo on mahdollista aistia:

1. loiva ranta, pääsy veteen
2. rakennettu ranta, ei pääsyä veteen
3. puustoinen ranta, ei pääsyä veteen

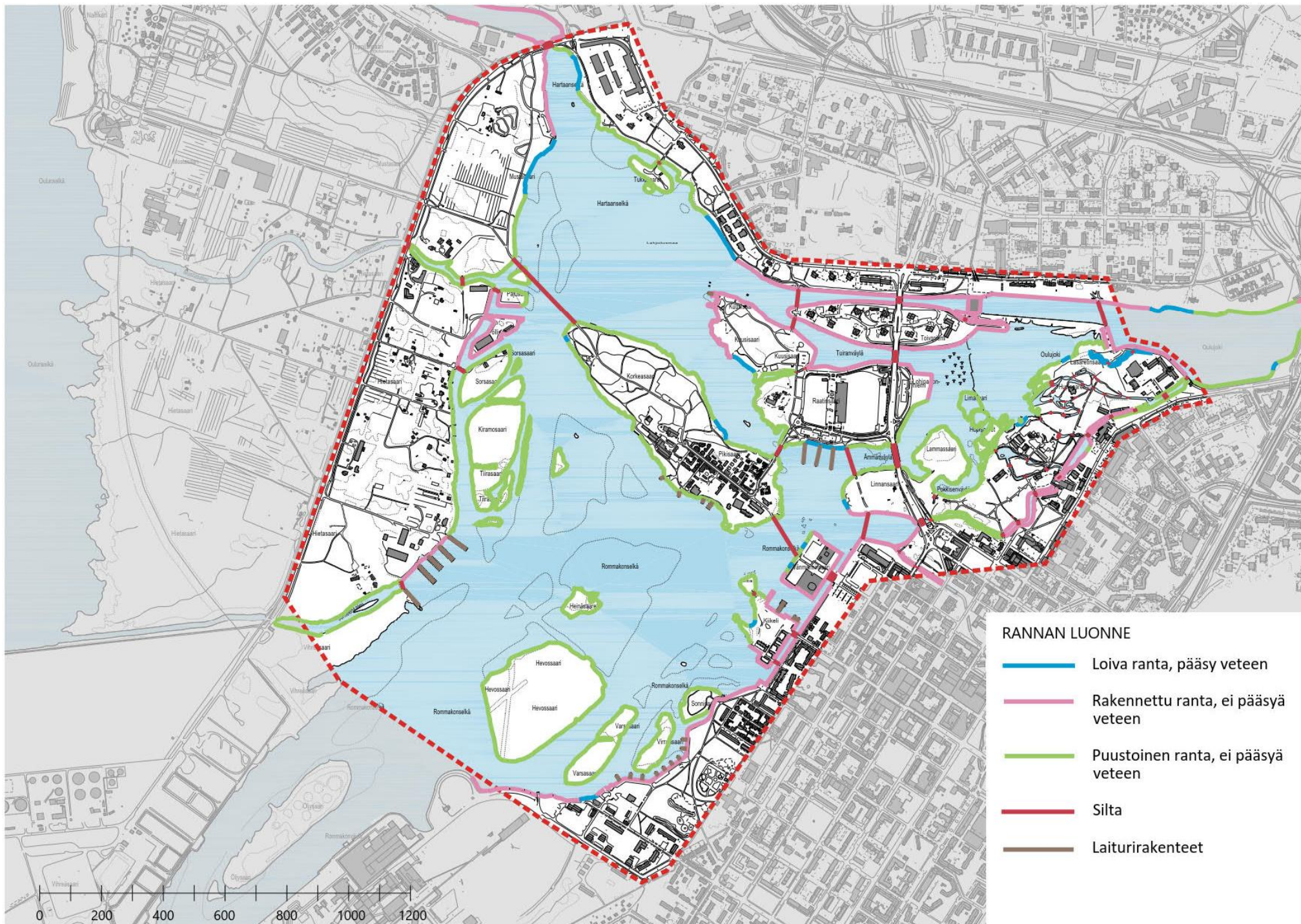
Vahvimmin vesi on läsnä suhteellisen loivilla ykköskategorian rannoilla, joilta vesi on paitsi nähtävissä, myös kosketettavissa. Kategorian rannat on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta rakennettu loiviksi ja virkistyskäyttöön ja ne sijaitsevat muutenkin rakennetussa ja säännöllisesti kunnossapidetyssä ympäristössä.

Kakkoskategorian rannat ovat myös rakennettuja ja hyvin kaupunkimaisia. Rannat ovat niin jyrkkiä, että vesi ei ole kosketusetäisyydellä. Veteen on silti näköyhteys ja yleensä pääsyn veden välittömään läheisyyteen onnistuu. Rannat on usein kivetty, mutta osalla ranta-alueista kiveämisestä on jo jonkin aikaa ja kasvillisuus alkaa vallata niillä alaa.

Kolmoskategoriasa tuntuma veteen on hävinnyt kokonaan tai on hyvin heikosti havaittavissa. Ranta saattaa olla rakennettua, mutta kasvanut umpeen, jolloin myös näköyhteys veteen on katkennut.

Vesistöjen ranta-alueet ja niiden monipuolisen käytön mahdollistaminen ovat nousseet 2000-luvulla kaupunkikehittämisen avainkysymyksiksi. Esimerkkeinä tästä ovat esimerkiksi merivesialtaat, yleiset saunat, monikäyttöiset oleskelun mahdollistavat rantarakenteet ja erilaiset vesistöjen virkistyskäyttöön perustuvat palvelut.

RANNAN LUONNE

- Loiva ranta, pääsy veteen
- Rakennettu ranta, ei pääsyä veteen
- Puustoinen ranta, ei pääsyä veteen
- Silta
- Laiturakenteet

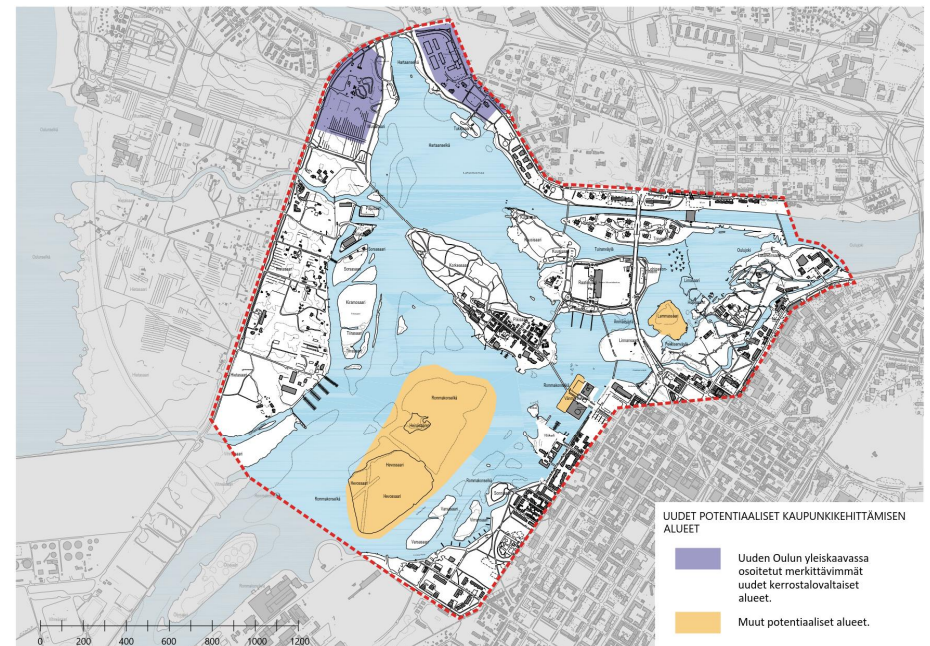
Uudet potentiaaliset kaupunkikehittämisen alueet

Uuden Oulun yleiskaavassa osoitetut merkittävimmät uudet kerrostalovaltaiset asuinalueet suistokaupunkivision suunnittelualueella sijaitsevat Hartaanselän pohjoisosassa Varikon- ja Raakkulanrannan alueilla. Alueet sijaitsevat suiston ja Hartaanselän välittömässä läheisyydessä. Vesistön läheisyydestä voidaan siten rakentaa alueiden vahva ominaispiirre. Oulun kaupunki on käynnistänyt asuntomessujen suunnittelun näiden alueiden yhteyteen. Kaupunginhallitus on päättänyt huhtikuussa 2018, että kaupunki haakee vuoden 2025 asuntomessuja Hartaanselänrannan alueelle.

Vastaavasti Rommakonselän eteläosan Hevos-, Varsa- ja Virransaari on uuden Oulun yleiskaavassa osoitettu selvitysalueeksi, jonka maankäyttö ratkaistaan erillissuunnitelmalla. Saaret ja niiden ympäristöt tulevat muuttuvaan suiston maankohoamisen ja maa-aineksen sedimentoitumisen seurauksena. Alueiden kehittäminen suiston uudeksi kaupunginosaksi on rohkea ja vaativa aloite, joka edellyttää uuden kaupunkirakenteen yhteensovittamista mm. merkittävimpien luontoarvojen sekä viher- ja virkistysrakenteen kanssa. Alueen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös Nuottasaaren teollisuusalueen synnyttämät haitat ja rajoitteet sekä liittyminen muuhun kaupunkirakenteeseen. Samaan kokonaisuuteen kytkeytyy myös laajemmin Hollihaan ja sen edustan saarien virkistyskäyttömahdollisuudet.

Hupisaarten länsipuolinen Lammassaaren käytön monipuolistaminen on noussut esille useissa eri keskusteluissa. Saaren nykykäyttö on vähäistä sen hyvästä sijainnista huolimatta. Uuden Oulun yleiskaavassa Lammassaari on osoitettu virkistysalueeksi. Alueen maankäytön kehittämistä rajoittaa saaren sijainti padottujen kauneusaltaiden rannoilla, jolloin patovahinkotilanteessa suuri osa saaresta peittyy veteen. Yleiskaavan periaatteiden ja tulvariskien vuoksi aluetta on luonteva kehittää osana Hupisaarten kaupunkipuistokokonaisuutta, jolloin alueen rakentamisessa voidaan varautua luontevasti myös mahdollisiin tulvariskeihin.

Voimassa olevassa asemakaavassa Vänmanninsaaren länsiosa teatterin ja kirjaston vieressä on varattu hallinto- ja virastorakennuksille ja toriaukioksi 1960-luvulla Oulun monumentaalikeskuksen suunnittelukilpailun voittaneen ehdotuksen periaatteiden mukaisesti. Marjatta ja Martti Jaatisen kilpailuehdotuksen ja myöhempien suunnitelmien mukaisesti suorakulmaiseen saareen on sijoitettu teatteri ja kirjasto. Keskustelua länsiosan ja suunnitelmaan kuuluvan 22 -kerroksisen tornin rakentamisesta on käyty aina teatterin ja kirjaston rakentamisesta saakka. Keväällä 2018 alueelle on haettu suunnitteluvarausta hotellista, toimisto-, ravintola- ja kokoustiloista sekä CitySuites-huoneistoista muodostuvaa kokonaisuutta varten (TerwaTower). Yhdyskuntalautakunta ja kaupunginhallitus käsittelevät suunnitteluvarausta huhti- ja toukokuussa 2018.

SUISTOKAUPUNKIVISIO